2025/1445

1.8.2025

KOMISJONI RAKENDUSOTSUS (EL) 2025/1445,

8. juuli 2025,

taotluse kohta registreerida kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/788 Euroopa kodanikualgatus „Toit on kõigi inimõigus! Tagame tervisekesksed, õiglased ja kestlikud toidusüsteemid“

(teatavaks tehtud numbri C(2025) 4607 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrust (EL) 2019/788 Euroopa kodanikualgatuse kohta, ([1]) eriti selle artikli 6 lõiget 3,

ning arvestades järgmist:

(1) 13. juunil 2025 esitati komisjonile taotlus registreerida Euroopa kodanikualgatus „Toit on kõigi inimõigus! Tagame tervisekesksed, õiglased ja kestlikud toidusüsteemid“ („Food is a Human Right for All! Guaranteeing healthy, just and sustainable food systems“).

(2) Enne seda oli 31. märtsil 2025 komisjonile juba esitatud taotlus registreerida Euroopa kodanikualgatus „Toit on kõigi inimõigus!“.

(3) Kooskõlas määruse (EL) 2019/788 artikli 6 lõikega 4 teatas komisjon oma 29. aprilli 2025. aasta kirjas (C(2025) 2559 final) algatuse korraldajate rühmale, et 31. märtsil 2025 esitatud registreerimistaotluse puhul on kõnealuse määruse artikli 6 lõike 3 esimese lõigu punktides a, d ja e sätestatud registreerimisnõuded täidetud, ning et määruse artikli 6 lõike 3 esimese lõigu punkt b seega ei kohaldu. Kuid komisjon selgitas ka, et algatus ei vasta määruse (EL) 2019/788 artikli 6 lõike 3 esimese lõigu punktis c sätestatud nõudele. Eelkõige selgitas komisjon, et mõnega korraldajate ettepanekutest ei kutsuta komisjoni esitama liidu õigusakti ettepanekut aluslepingute rakendamiseks.

(4) Seepärast teavitas komisjon korraldajaid määruse (EL) 2019/788 artikli 6 lõike 4 esimese lõigu kohaselt sellest, et nad võivad algatust kooskõlas määruse (EL) 2019/788 artikli 6 lõike 4 teise lõiguga muuta, et võtta arvesse komisjoni hinnangut, või esialgse algatusega jätkata või see tagasi võtta.

(5) 13. juunil 2025 esitas korraldajate rühm muudetud algatuse.

(6) Muudetud algatuse eesmärk on korraldajate sõnul kutsuda liitu üles „muutma õiguse toidule tegelikkuseks ja integreerima selle“ liidu vastavasse õigusraamistikku, mis mõjutab „õigust toidule ELis ja mujal“. Korraldajad on seisukohal, et liit „peab süsteemselt tagama õiguse toidule ning edendama tervisekeskseid, õiglaseid, humaanseid ja kestlikke toidusüsteeme“. Selle saavutamiseks sõnastasid korraldajad 14 erieesmärki ja kutsusid üles esitama ettepanekuid või muutma liidu õigusakte järgmistes aspektides: i) „Õiglased toidusüsteemid ja demokraatlik valitsemistava“; ii) „Riiklike sotsiaalkaitsealgatuste toetamine“; iii) „Selle tunnistamine, et põllumajandustooted ja toiduained ei ole tavalised kaubad“; iv) „Talunike agroökoloogia ja territoriaalsete toidusüsteemide toetamine“; v) „Põllumajandusmaa koondumise tõkestamine“; vi) „Talunike seemnesüsteemide toetamine“; vii) „GMOde, sealhulgas uute genoomikameetodite abil saadud GMOde range reguleerimine“; viii) „Kestlik veemajandus“; ix) „Loomade heaolu suurendamine“; x) „Puu- ja köögivilja tarbimise toetamine ning ülitöödeldud toidu tarbimise reguleerimine“; xi) „Kestlikud toiduhanked“; xii) „Toidu informatiivne märgistamine“; xiii) „Toidu raiskamise lõpetamine“; xiv) „Toidule oleva õiguse tugevdamine kolmandates riikides“.

([1]) ELT L 130, 17.5.2019, lk 55, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/788/oj.

(7) Muudetud algatuse lisas on esitatud täiendavad üksikasjad algatuse tausta, teema ja eesmärkide kohta. Selles on märgitud, et õigus toidule on „tagatud, kui igaühel on väärikas ja püsiv juurdepääs piisavale toidule“, ning loetletud mitmesugused meetmed, mis võivad aidata algatuse eesmärke saavutada. Korraldajate rühm on oma registreerimistaotlusele lisanud ka täiendava dokumendi, milles on veel kord esitatud algatuse üksikasjad.

(8) Algatuse esimese, neljanda, viienda ja kuuenda eesmärgi täitmiseks võiks komisjon võtta vastu ettepaneku kestlike ja õiglaste toidusüsteemide kohta ning ettepaneku talunike agroökoloogia ja territoriaalsete toidusüsteemide toetamise kohta, panna ette meetmeid soolise võrdõiguslikkuse parandamiseks põllumajandussektori töökohtadel ja põlvkondade vahetuseks ning teha ettepaneku võtta vastu määrus, millega Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklite 38–44 alusel toetada talunike seemnesüsteemide autonoomiat.

(9) Teise eesmärgi puhul ei saa praeguses etapis välistada, et komisjon võiks võtta ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 1 punktide c, j või k alusel vastu ettepaneku, millega toetatakse ja täiendatakse liikmesriikide meetmeid töötajate sotsiaalkaitse ja/või sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise ja/või sotsiaalkaitse ajakohastamise valdkonnas, eeldusel et toiduga kindlustatuse riske saab seostada miinimumsissetulekuga.

(10) Ka kolmanda eesmärgi puhul ei saa praeguses etapis välistada, et komisjon võiks võtta ELi toimimise lepingu artiklite 38–44 alusel vastu õigusakti ettepaneku, millega tunnistatakse, et põllumajandustooted ja toiduained ei ole tavalised kaubad.

(11) Seitsmenda eesmärgi täitmiseks võiks komisjon võtta ELi toimimise lepingu artiklite 43 ja 114 ning artikli 168 lõike 4 punkti b alusel vastu ettepaneku GMOde reguleerimise kohta.

(12) Kaheksanda ja kolmeteistkümnenda eesmärgi täitmiseks võiks komisjon võtta ELi toimimise lepingu artiklite 191 ja 192 alusel vastu ettepaneku kestliku veemajanduse kohta ja ettepaneku toidu raiskamise lõpetamise kohta.

(13) Üheksanda eesmärgi täitmiseks võiks komisjon võtta ELi toimimise lepingu artikli 43 lõike 2 alusel vastu ettepaneku loomade heaolu suurendamise kohta.

(14) Kümnenda eesmärgi täitmiseks võiks komisjon panna ELi toimimise lepingu artikli 168 lõike 5 alusel ette stimuleerivad meetmed, millega edendatakse tervislikku ja kestlikku toitumist.

(15) Üheteistkümnenda eesmärgi puhul ei saa praeguses etapis välistada, et komisjon võiks võtta ELi toimimise lepingu artikli 114 alusel vastu ettepaneku kestlike toiduhangete kohta.

(16) Kaheteistkümnenda eesmärgi täitmiseks võiks komisjon võtta ELi toimimise lepingu artikli 114 alusel vastu ettepaneku toidu märgistamise kohta.

(17) Neljateistkümnenda eesmärgi puhul ei saa praeguses etapis välistada, et komisjon võiks võtta ELi toimimise lepingu artiklite 207, 208 ja/või 212 alusel vastu ettepaneku, millega tugevdatakse õigust toidule kolmandates riikides.

(18) Neil põhjustel on komisjon arvamusel, et ükski algatuse osa ei jää ilmselgelt väljapoole komisjoni pädevust esitada aluslepingute rakendamiseks liidu õigusaktide ettepanekuid.

(19) See järeldus ei mõjuta hinnangut selle kohta, kas käesoleval juhul on täidetud konkreetsed sisulised tingimused, sealhulgas järgitud proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõtet ja põhiõigusi, et komisjon saaks selles küsimuses edasi tegutseda.

(20) Korraldajate rühm on esitanud asjakohased tõendid selle kohta, et rühm vastab määruse (EL) 2019/788 artikli 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele, ning on määranud kooskõlas määruse artikli 5 lõike 3 esimese lõiguga kindlaks kontaktisikud.

(21) Kavandatav algatus ei ole ilmselgelt ebaõiglane, põhjendamatu või pahatahtlik ega vastuolus Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud liidu väärtuste ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud õigustega.

(22) Seepärast tuleks algatus „Toit on kõigi inimõigus! Tagame tervisekesksed, õiglased ja kestlikud toidusüsteemid“ registreerida.

(23) Järeldus, et määruse (EL) 2019/788 artikli 6 lõike 3 kohased registreerimistingimused on täidetud, ei tähenda, et komisjon on kontrollinud algatuse tekstis esitatud fakte – faktide õigsuse eest vastutab algatuse korraldajate rühm. Algatuse sisu väljendab üksnes selle korraldajate rühma seisukohti ning seda ei või käsitada komisjoni seisukohana,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Euroopa kodanikualgatus „Toit on kõigi inimõigus! Tagame tervisekesksed, õiglased ja kestlikud toidusüsteemid“ registreeritakse.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud kodanikualgatuse „Toit on kõigi inimõigus! Tagame tervisekesksed, õiglased ja kestlikud toidusüsteemid“ korraldajate rühmale, keda esindavad kontaktisikutena Olga KIKOU ja Almudena GARCÍA SASTRE.

Strasbourg, 8. juuli 2025

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Maroš ŠEFČOVIČ